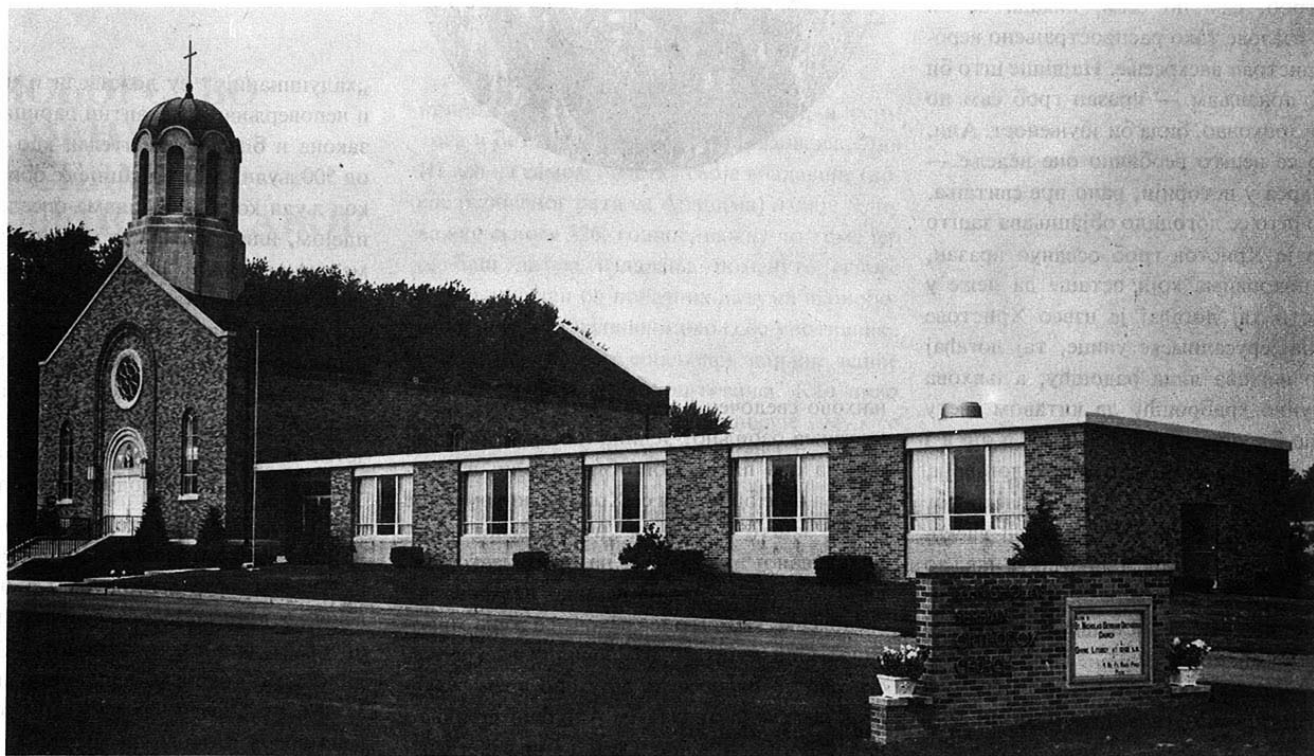

Каленик

издање
шумадијске
епархије

1988
3

Српска православна црква Светог Николе у Ђанстауну (Johnstown, Pa.); уз храм су друштвене просторије парохије.

Учесници летњег логоровања у епархијском кампу „Стефанеум“.
(Уз чланак „Двадесет и пет година Источноамеричке епархије СПЦ“)

ЈАВЉАЊА ВАСКРСЛОГ ХРИСТА

Празан гроб, сам по себи, никада не би могао да изазове тако распрострањено веровање у Христово васкрсење. Највише што би тај гроб, понављам — празан гроб сам по себи, проузроковао, била би збуњеност. Али, догодило се нешто необично оне недеље — првог Ускрса у историји, рано пре свитања. И баш то што се догодило објашњава зашто је и како је Христов гроб освануо празан, само са покровима који осташе да леже у њему. Исти тај догађај је извео Христове ученике на јерусалимске улице, тај догађај је озарио њихова лица радосту, а њихова срца испунио храброшћу да читавом свету објаве победу живота и пораз смрти. Тај догађај, боље речено догађаји, то „нешто“ — то је јављање васкрслог Христа. Током следећих 40 дана од васкрсења, Христос се још неколико пута јављао својим ученицима. Оно што о тим јављањима можемо прочитати у Еванђељима само је „избор“ догађаја везаних за период од Васкрсења до Вазнесења (Јн., 21:25), али и поред тога списак оних који сусретоше васкрслог Христа делује довољно упечатљиво.

Васкрсли Христос се прво јавио Марији Магдалини (Мк. 16:9; Јн. 20:1—18), па женама мирносицама (Мт. 28:1—10), Симону Петру (Лк. 24:34 и I Кор. 15:5), двојици ученика на путу за Емаус (Лк. 24:13—31), једанаесторици и осталим ученицима (Мт. 28:16—20; Лк. 24:36—49; Јн. 20:19—23; 21:1—14; Д. ап. 1:3—9; I Кор. 15:5—6), апостолу Томи (Јн. 20:24—29), Јакову (I Кор. 15:7), групи од 500 људи (I Кор. 15:6), Петру и Јовану (Јн. 21:15—24) и Савлу (потоњем апостолу Павлу) (Д. ап. 9:4; I Кор. 9:1; 15:8). Сва ова јављања, појединцима и групама, мушкарцима и женама, у селу и у граду, у кућама као и на обали језера чине сведочанство о васкрсењу, сведочанство које се заиста мора озбиљно схватити.

Свакако да се неко већ запитао зашто апостол Павле у I посланици Коринћанима не спомиње јављање васкрслог Христа женама мирносицама? Одговор је једноставан: Апостол Павле пише у духу јерусалимске традиције коју и сам наставља, а познато је да та традиција није користила сведочење жена (уопште). Опет питање: зашто? А одговор: у једном од најстаријих тумачења Мојсијевог закона се каже да било какво сведочење жена нема снагу веродостојности. Тако је било и у Мојсијево, а и у Павлово време. Али, ако је то заиста тако, дакле — ако се сведочењу жена заиста не верује, зашто се Христос прво јавио женама? Зашто

њихово сведочење, самим тим што су жене, не узима озбиљно? Једини индиректан одговор на ово питање био би следећи: да васкрсења није било и да се Христос никоме није јавио, зашто и весници „измишљеног и манипулисаног“ васкрсења на прво место ставили јудејској традицији тако невероватно сведочење, као што је сведочење жена мирносица? Они који су „измислили“ васкрсење, свакако да би посегли за у оно време уверљивим сведочанствима. Али баш зато што је васкрсење ч и њ е н и ц а никаквог „измишљања“ није ни могло бити.

Може се сумњати и у Христово јављање Савлу на путу за Дамаск. Савле (доцније Павле) није сумњао! Да је то била само визија, Павле би је свакако тако и схватио, јер је често доживљавао визије — као што и сам каже у II Кор. 12:1. Павле је сасвим поуздано знао да јављање Христа на путу за Дамаск није била никаква визија, него стварни догађај, јер је неколико дана после тог јављања — а као последица овога — био без вида. Истина је да је из читаве групе, која је ила са њим, само он видео Христа, али су зато сви остали ч у л и Христове речи упућене Савлу (Д. ап. 9:7).

Дакле, наведена јављања су се д о г о д и л а. Али шта ако су то биле само халуцинације, лишене објективне реалности, а које су ипак деловале довољно истинито онима који то доживеше? Теорија халуцинација у први мах делује привлачно, али уопште није у стању да објасни тако нагло ширење хришћанства. Пре свега, треба знати да су само одређени типови људи подложни халуцинацијама. рецимо да је тако нешто могло да се деси особи као што је Марија Магдалина, али зар се може говорити о халуцинацијама када је реч о људима потпуно различитих темперамената, као што су: Петар, Тома, Јаков и Павле? Заиста је тешко и готово немогуће претпоставити да мноштво људи различитог порекла, нивоа образовања и темперамента пати од исте заблуде, јер исту

„халуцинацију“ су доживели и неукли рибар и неверљиви и педантни цариник и учитељ закона и блиски пријатељи, као и мноштво од 500 људи. Халуцинације се обично јављају код људи који су годинама опседнути неком идејом, или жудњом за нечим, тако да временом жеља надјачава мисао и ствара услове за халуцинацију (као остварање жеље). Али у поменутим јављањима се уопште не ради о испуњеним, или пак неиспуњеним жељама. Христови ученици нису очекивали појаву васкрслог Христа и у почетку су били изузетно неверљиви према свему што и сами видеше, а што претходно чуше од жена.

Треба знати и то да се халуцинације не јављају само једном. Онај који је опседнут нечим, остаје то заувек. А овде — јављања о којима је реч су исто тако нагло престала, као што су и почела. Све се догодило само током 40 дана. Халуцинације су, затим, ограничене на одређену особу, одређено време и одређено место, а у овом случају разноликост и особа и времена и места заиста није могла бити већа. Јављања су се догодила: у рано јутро, у подне, ноћу. На обали језера, у затвореној соби, у врту. Они који су доживели ова јављања и в и д е л и Господа били су у свему веома разнолико мноштво. Јављања нису постајала све загоњетнија, као што се то дешава са халуцинацијама, већ су до краја остала изузетно одмерена и логична. Шта више јављања нису постајала све учесталија, као што је то случај са халуцинацијама него су потпуно престала после 40 дана.

Христова јављања и те како у себи садрже и ред и логику. Почињу у врту крај гроба, настављају се у Јерусалиму и околини, а затим се померају у Галилеју, у брда и на обале језера. Видевши васкрслог Христа ученици одлазе широм земљине кугле на проповед и ширење вести о васкрслом Богом човеку. Сусрети васкрслог Христа са својим ученицима откривају и Његову намеру, коју пророци давно објавише, да се привремено растане од њих, али и да их увери да ће бити са њима увек и на сваком месту. Од тренутка када су јављања престала, онај Христос који је ходао улицама и друмовима Палестине, који је разапет, умро, сахрањен и васкрсао — настанио се у срцима својих ученика и свију оних који повероваше њиховим речима.

Мајкл Грин

(Превео с енглеског Милош М. Весин)

ИКОНЕ И ИКОНОПОШТОВАЊЕ (IV део)

ИКОНОБОРСТВО У ВРЕМЕНУ ПРЕД СЕДМИ ВАСЕЉЕНСКИ САБОР

Само неколико година после Трулског сабора (691/692), доводе се у питање и сумњу одлуке које су на њему донете. Ваља рећи да се римски епископ већ од почетка противио признавању одлука Трулског сабора. Самим тим, значи да се није поштовао ни 82. канон Трулског сабора (о иконама и иконопоштовању).

Већ је поменуто да се иконоборство није одједном појавило. Како у периоду пре, а нарочито после миланског едикта, све чешће се јављају иконопоштовању противна мишљења. Своје идејне вође иконоборство, пре свих, налази у појединим малоазијским епископима, јер су се управо са те стране чули све гласнији захтеви за „чистим“, дакле искључиво духовним богопоштовањем. Тако су речи св. Јована Богослова „Бог је Дух“ (Јн. 4:24) постале мото свих оних који су у иконопоштовању видели сујеверје и опасност за „чисту веру“. Од VII века, а под наравно негативним утицајима јеврејских ревнителя, иконоборачки спорови све више лобијају у замаху. Иконопоштоваоцима се приписује идолослужење.

Говорећи о иконоборству, не бисмо смели да заобијемо ни разлоге историјско — политичке природе, који у многоме допринеше бујању ове јереси.

Почетком VIII века долази до све жељених продора Арапа, што је и те како имало утицаја на живот хришћана. Тако је, на пример, калиф Језид II, својим указом из 721. год., наредио уклањање свих икона из хришћанских храмова и домова на подручју свога калифата.

У то време, на византијском престолу се налази цар Лав III Исавријанац (717 - 741) — пореклом из источног дела царства. Врло је вероватна претпоставка да је Лав III био сиријског порекла, а да је по вероисповедању био веома близак монофизитима. Добивши на крштењу име Конон и ступивши у византијску војну службу, свакако да се, бар формално, приклонио халкидонском вероисповедању. Лав III је, без сваке сумње, добро познавао идеје арапског света, што није било без утицаја на његово иконоборство. Како је по

природи био прилично груб човек, а осим тога и без неког нарочитог образовања, Лав III већ на самом почетку своје владавине (после окончаног рата са Арапима) издаје једну важну еклогу 726. године, важну по томе јер се баш датум издавања поменуте еклоге узима за један од полазних датума иконоборачке јереси. Окупивши око себе противнике икона (малоазијске епископе), нар све чешће говори против иконопоштовања. Као прво иконоборачко недело, приписује му се скидање лика Христа Спаситеља са једних познатих врата Константиновог града. Томе је затим уследило подизање свих икона у храмовима изнад висине људског раста, да их народ не би могао целивати, а 730. године издаје наредбу о избацивању икона из храмова. Реакције цариградских житеља најбољи су доказ њиховог иконопоштовања. Када су царски војници дошли да скину Христов лик са познатих „врата за Халку“, народ је у своме гневу једнодушно навалио на царску чету, па је чак и усмртио једнога војника. Цар се, сазнавши за то, потрудио да буде тактичан, па је доста благо казнио починиоце тог убиства. Насупрот томе, император Лав III је показао много мање такта, када је 17. јануара 730. године издао едикт против иконопоштовања и када је свим силама настојао да примора и патријарха Германа I да потпише тај едикт. Патријарх Герман I се жестоко успротивио тако дрском мешању у црквени живот, одбивши да потпише царски едикт. Самим тим, патријарх је био приморан да даде оставку, а цар на његово место доводи иконоборног монаха Атанасија који убрзо бива и устоличен за новог цариградског патријарха.

Насупрот патријарху Герману I, римски епископ Грегор II се трудио да избегне сваки отворени сукоб са византијским императором, јер је папи била неопходна византијска помоћ у борбама против Лангобарда. Али видевши да је иконоборство, подстакнуто царском самовољом, узело маха, Грегор II се, по узору на патријарха Германа I, успротивио царском самовлашћу у решавању чисто црквених питања. 731. године папа сазива један локални сабор у Риму, а сабор доноси одлуку о искључењу свих иконобораца из Цркве. Као свој одговор на одлуку поменутог сабора, а уједно и у знак одмазде, Лав III припаја Илирик, јужноиталијанске провинције и Сицилију јурисдикцији цари-

Насилним уклањањем патријарха Германа I са патријаршког престола, православни су остали без могућности да на било који начин изнесу богословска оправдања и образложења иконопоштовања. Најзначајнији богослов православног иконопоштовања, а уједно и најжешћи бранилац иконопоштовања био је св. Јован Дамаскин. Као најјачи аргумент против иконобораца и њиховог јеретичког учења, св. Јован Дамаскин наводи: „У раније време, Бог, бестелесан и безобличан, није се могао приказати. Али ланас, пошто се Бог (Исус Христос) појавио у телу и живео међу људима, ја могу да представим оно што је у Богу видиво. Ја не обожавам материју него Створитеља материје који је ради мене постао материја, који је узео живот у телу и који је преко материје извршио моје спасење“. (P.G. 94:1245 а). Свети Јован Дамаскин мудро уочава утицај оригенизма (утицај подстакнут све већим интересовањем за јелинизам) на иконоборство, тако да је у иконоборству видео, пре свега, једну нову христолошку јерес. Онима који унапред осуђују материју, св. Јован одговара: „Не куди материју, она није презрена, јер ништа није презрено од онога што је произишло од Бога. Презирање материје је мудровање манихејаца“ (O R I, 1245 с). Богословље иконе св. Јована Дамаскина је она подлога на којој су Оци VII Васељенског сабора бранили и одбранили иконопоштовање, јер „Икона није само образовно помагало за приближавање тајне вере, или књига за неписмене, него нам она, пре свега и изнад свега, открива једну вишу стварност, која, мада присутна, остаје неизрецива. Проблем није у томе да ли ћемо моћи изразити ту стварност, или да ли ћемо достојно протумачити тајну, него да у икони назремо стање будућег живота — изглед нове преображене твари“.

ДВАДЕСЕТ ПЕТА ГОДИШЊИЦА СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЕПАРХИЈЕ ИСТОЧНОАМЕРИЧКЕ

СТВАРАЊЕ ПРВЕ СРПСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Као година првог масовнијег досељавања Срба на Северноамерички континент узима се 1892. година. Те године се у Калифорнију доселило неколико стотина породица из Црногорског приморја и Далмације. Међутим, прво, вишегодишње масовно досељавање нашег народа почиње 1901. године и траје неких десетак година. Према извештају Бироа за усељавање, у току те декаде, у Сједињене америчке државе се уселило око 11.000 Срба. За крај прошлог века везано је и зидање прве православне цркве у Америци. Црква је сазидана у Џексону, Калифорнија, највише трудом јеромонаха Севастијана Дабовића, првог српског свештеника рођеног на Америчком континенту.

Умножавање и снажење српских колонаја у Америци ишло је тако брзо да је већ 1906. године постојало 14 црквених општина и скоро све су имале своје храмове и свештенике. Са умножавањем и снажењем, умножавала се и жеља нашег народа да се издвоји из лабаве Руске црквене јурисдикције и стави под јурисдикцију Карловачке митрополије или Српске цркве у Краљевини Србији. Тако је дошло до одлуке Сабора у Чикагу, одржаног 1913. године, да се ставе под јурисдикцију Српске цркве у Београду. Ова одлука није могла бити спроведена у дело због тадашњих ратних прилика на Балкану и Европи. Година 1916. је, такође веома важна у животу наше Цркве на овом Континенту. Те године у Америку долази јеромонах др Николај Велимировић да упозна америчку јавност са тешким ратом који води Србија за свој опстанак, а и да испита могућност стварања Српске православне цркве у Америци. Исте године састали су се српски свештеници на Скупштини у Чикагу на којој су основали три протопрезвитеријата. У њихов састав ушла је 31 црквеношколска општина.

Пошто су се временом сви услови стекли, створена је 1921. године Српско — православна Епархија америнаско — канадска.

Слева надесно:
епископ Висарион,
протојереј
Властимир Томић,
епископ Хризостом
и епископ Стефан
(Ластавица),
после хиротоније еп.
Стефана, 1963.

ЕПАРХИЈА АМЕРИКАНСКО — КАНАДСКА

За новостворену Епархију није изабран епископ, због чега је администрација Епархије поверена прво Епископу охридском др Николају Велимировићу, а затим Патријарху Српском Димитрију. За заменика Патријарху Димитрију постављен је архимандрит Марларије Ускоковић. Архимандрит Марларије, у својству заменика, учинио је све да организује Епархију и постави је на своје ноге. Почиње од стварања Конзисторије и куповине имања у Либертивилу, код Чикага, на коме подиже Манастир Светог Саве. После четири године од стварања Епархије, на тражење већине свештеника и народа из Америке, Свети Архијерејски Сабор бира архимандрита Марларија за првог Епископа Епархије Американско — канадске.

ЕПИСКОП МАРДАРИЈЕ УСКОКОВИЋ (1926 - 1935.)

Хипотонисан у Београдској Саборној цркви 25. априла 1926. године. По повратку у Америку, Епископ Марларије настоји да седиште Епархије пренесе у Манастир Светог Саве. Епископ Марларије је, 1927. године, сазвао први Црквено — народни сабор. На Сабору је донет Устав Епархије и изабран први Епархијски савет. Такође је покушано да се Епархија боље организује и постави на чвршћу материјалну основу. Па и поред свега што је на Сабору урађено, остало је још много проблема да се решавају. Епископ Марларије је подизао Епархију из ничега. Сав се био предао уздизању духовног живота поверене му пастве, успостављању мира и реда у Епархији и њеном бољем административном уређењу. Тежак живот и рвање са многим недаћама начели су његово здравље, због чега напушта овај свет врло рано, не завршивши започети посао. Преминуо је 12. децембра 1935. године у 47. години живота.

После смрти Епископа Марларија уследила је двоипогодишња администрација Епархијом, коју је вршио Епископ далматински др ИРИНЕЈ ЂОРЂЕВИЋ. За другог епископа Американско — канадског изабран је 1938. године Епископ мукачевско — Прјашевски др Дамаскин Грданички.

ЕПИСКОП ДР ДАМАСКИН ГРДАНИЧКИ (1938 - 39)

За његово време је прерађен и допуњен Устав Епархије из 1927. године. Прва брига новог Епископа је био рад са децом и омладином. Затим, желео је да Епархију постави на јачу административну и материјалну основу. Међутим, видећи да због једног дела свештеника и црквеношколских општина неће моћи спровести у дело замишљени програм, прелази по сопственој жељи, на Епархију Банатску. Умро као Митрополит загребачки.

После Епископа Дамаскина, за Епископа Америчко — канадског изабран је у децембру 1939. године викарни епископ моравички

ЕПИСКОП ДИОНИСИЈЕ МИЛИВОЈЕВИЋ (1939 - 1963)

Епископ Дионисије преузима Епархију на почетку Другог светског рата, да би њом управљао у току тога рата и скоро целу декаду после рата. За то време Српска црква доживљава невиђена страдања у Југославији, док на овом Континенту сазрева, после рата, генерација Срба рођених на овој страни Атлантика. Такође, у то време, се усељава у САД и Канаду велики број националне емиграције. После рата је отворена Богословија у Манастиру Светог Саве, која, није била дугог века. Постојали су сви услови да се створи јак део Српске цркве на Америчком континенту. Нажалост, Епископ Дионисије није био дорастао великом задатку и очекивању. Уместо да живот Цркве тече из центра и кроз центар, он је уствари егзистирао у деловима. Због неопходне потребе, а и због незадовољства са Епископом, тражено је од Светог архијерејског сабора да нешто учини.

Потреби, жељи и тражењу од стране велике свештенике и народа Епархије америчко — канадске, Свети архијерејски сабор изашао је у сусрет стварањем три Епархије у САД-у и Канади. Одлука Светог архијерејског сабора гласи:

Амерички архијереји (слева надесно):
Григорије, Сава и Фирмилијан.

Ванредни Црквено - народни сабор,
Детроит, 14 - 15. маја 1964. године.

ЕПАРХИЈА ИСТОЧНОАМЕРИЧКА И КАНАДСКА

„На тражење Црквенонародног сабора Епархије америчко — канадске и Епископа америко канадског бр. 115 од 13. фебруара 1962. године и бр. 127 од 25. маја 1962. године, да је, с обзиром на величину и пространство ове Епархије, потребно за ово црквено подручје изабрати више Епископа, Свети архијерејски сабор на основу чл. 16 Устава Српске православне цркве оснива од досадашње територије Епархије Америчко канадске три епархије и то:

1. Средњезападноамеричку епархију...
2. Западноамеричку епархију
3. Средњеисточноамеричку (касније источноамеричку) и канадску...”

Пошто Епископ Дионисије одби да прихвати одлуку Светог архијерејског сабора, буде лишен епископског чина. Нису само непослушност и самовоља епископа Дионисија били једини греси, тужен је и за морлане преступе, али су били одлучујући.

„Копане првог ашова“
за нови храм у Колумбусу.

У састав Епархије источноамеричке и канадске ушла су два протопрезвтеријата старе Епархије, односно 22 државе Сједињених америчких држава и цела Канада. На територији новостворене Епархије затечено је 35 црквеношколских општина, са 29 храмова и 33 свештеника. У раскол са Дионисијем одлази 9 црквеношколских општина са 6 храмова и 12 свештеника. Од 6 парохијских свештеника у канади 1963. године, само су двојица остали верни Мајки Цркви, а како је један од њих изабран за Архијереја, то је практично у Канади остао само један парохијски свештеник.

За првог Епископа источноамеричког и канадског изабран је протојереј Стеван Ластавица, парох вишнјоринки.

ЕПИСКОП СТЕФАН ЛАСТАВИЦА (1963 - 66)

Тежак је и неизвештан био почетак Епархије источноамеричке и канадске. Тежак је и неизвештан био и почетак архијерејског рада Епископа Стефана. Да му у Клаертону, Па. није понуђено гостопримство ни главу не би имао где склонити. Кренуло се из ничега. Попут светих апостола и блажен Епископ Стефан је пошао од парохије до парохије и та његова путовања су трајала све до његове изненадне болести.

Одмах после хиротоније, као извршан административац, Епископ Стефан организује сва епархијска тела. Временом успева да попуни скоро све упражњене парохије. Рукоположио је у свештенички чин четири особе. Његовим трудом и настојањем основана је нова црквеношколска општина у Лондону, Канада. Владика Стефан је осветио 3 цркве, затим 3 школе, 5 парохијских домова, као и две црквене сале. После три године, Владика Стефан преноси седиште Епархије из Клаертона у Кливланд, Охајо. Здравље Владике Стефана ускоро попусти. Измучен великим бригама, напорима и пелахама, а највише несрећним падањем наше Цркве на овом континенту, умре 11. маја 1966. године у 54. години живота. Сахрањен је на Српском гробљу у Аликвили, Па.

Администрација удове Епархије поверена је Епископу средњезападноамеричком Др ФИННЛИЈАНУ ОЦОКОЉИ ЂУ. За време ове администрације Савез Кола Српски Сестара источноамеричке и канадске Епархије купио је лежиште летовалиште „Стефанеум“, код Акрона, са наменом да се у њему створи омладински центар за религијско, морално и национално уздизање омладине. У ово време рукоположена су два свештеника и освешћена једна црквена школа.

Првог јуна 1967. године Свети архијерејски сабор изабрао је за другог Епископа источноамеричког и канадског досадашњег викариог Епископа моравичког др Саву Вуковића.

Photographed & Printed
By Dragan Vukovich

ЕПИСКОП ДР САВА ВУКОВИЋ (1967 - 78)

Освећење темеља нове цркве
у Питсбургу

Чим је устоличен у Кливланду, одмах се претаје раду за добро Српске цркве на Северно — америчком континенту. Исте године де се Епархију на четири архијерејска намесништва, затим заводи употребу деловног протокола и једнообразних печата у свим парохјама и црквеношколским општинама.

Десет година је Епископ Сава управљао Епархијом као њен Епископ, док је, после избора за Шумадијског Епископа, једну годину њоме администрирао. Велики труд у овом периоду Епархије учинио је на унапређењу верског живота у Епархији, како радом са децом — омладином тако и радом са одраслим. Такође је пуно урађено да однос на релацији Епископ — свештеници и Епископ — народ буде што ближи и достојанственији. Исто тако је пуно урађено да однос епархија — црквеношколске општине буде што топлији и отворенији. Епископ је стално са свештенством и међу народом. Епископ Сава стално путује. Одлази и тамо где је чуо да живи само по неколико Српских породица. Поред честих обилазака свих парохја и колонија у САД-у, кретари огромним просторностима Канада. Свакако да успех није изостао. За његово време основано је 11 нових црквеношколских општина, док је у две обновљен рад. У овом периоду освећено је 8 цркава, 6 капела, 4 црквене школе, 5 црквених сала и 5 парохјских помоћних

Да би се обезбедила средства за мисионарење и школовање теолога, основан је Мисионарско — етнелински фонд. Из овог фонда су новоосноване црквеношколске општине, којим је помоћ била потребна, добијале редовну месечну помоћ док не би стале на своје ноге. Из овог фонда даване су помоћи и етнелинске скоро свим студентима теологије из наше Епархије. Епископ Сава је за своје време успешно попуњавао упражњене парохје. Рукоположио је 17 кандидата у ђаконски и свештенички, или оба чина. Било је 28 рукоположења.

Са доласком Епископа Саве Епархија је почела врло брзо да се снажи и на материјалном пољу. Већ је 1969. године купљено велико имање са кућом у Ричфилду, Охајо, где је пренео седиште Епархије. Четири године касније, купљена је репрезентативна зграда са великим парком у Едварту, код Питсбурга. Од тала је седиште Епархије у Едварту, Па. После преноса Седишта Епархије из Ричфилда у Едворт, у Ричфилду је отворен женски манастир Марча. Манастир Марча постаје једини наш центар на овом Континенту где се по правилу — манастирски живи.

Издавачка делатност Епархије у овом периоду је врло плодна. Највише су издаване богослужбене књиге. Издато је и неколико књига црквене и историјско — националне садржине.

Посебно се треба осврнути на Епархијски лист Стазу Православља. Лист је почео излазити о Божићу 1968. године. Од скромно замишљене четири стране, прерастао је у месечник који временом постаје један од најбољих листова у Српској цркви. Први уредник листа био је протојереј др Матеја Матејић. Сав рад је био на добротворној основи. Стаза Православља је, због свог квалитета, играла врло важну улогу у ширењу Речи Божје и утврђивању верско — националног живота на територији Епархије источноамеричке и канадске, као и далеко ван ње. Након десетак година, Стаза Православља је постала званични орган Српске цркве у САД-у и Канади.

После одласка Епископа Саве за трећег Епископа Епархије источноамеричке и канадске изабран је протојереј Велимир Ковачевић, парох јужночкашки. На монашењу је добио име Христофор.

ЕПИСКОП ХРИСТОФОР КОВАЧЕВИЋ (1978 -)

Хиротонисан је у Београдској Саборној цркви 18. јуна 1978. године.

Иако је Епископ Христофор дошао на срећену Епархију, имало се још доста радити и урадити. Прва његова брига су били црквена школа и образовање одраслих. Због тога, ускоро после преузимања Епархије, организује вишемесечне курсеве за учитеље недељних школа. Тај програм је, после две године, успешно завршен.

Епископ Христофор, такође, врло прилежно обилази Епархију, како Амерички део тако и огромну Канаду, до њеног издвајања у самосталну Епархију. Стиже у све делове простране му Епархије. За његово време грађевинска делатност Епархије је завидна. Осветио је 7 храмова, 1 капелу, 1 црквену школу, једну црквену салу и два парохијска дома. Успешно попуњава упражњене парохије. Рукоположио је 14 лица у ђаконски и свештенички, или оба чина. Било је 24 рукоположења.

За време Епископа Христофора дошло је до великог повећања издатака за сулске трошкове. Ово повећање је изазвало незадовољство црквеношколских општина и народа, које је временом стишано и материјална стабилност Епархије очувана.

Епископија у Едвурту. (Уз чланак „Двадесет и пет година Источноамеричке епархије СПЦ)

Управа Савеза кола
српских сестара.

Коначно, 1979. године враћен је нашој Цркви у посед Манастир у Шејдланду са дечијим летовалиштем. Од тада Шејдланд постаје велика брига Епископа Христофора, као место за молитву и омладински центар Епархије. Требаће још доста времена, љубави, напора и материјалних средстава да Шејдланд постане што треба: наш духовни и национални центар, не само у том крају, него целог источног дела Сједињених америчких држава. На томе епископ Христофор ради са групом ентузијаста организованих у Одбор за Шејдланд и Савезом Кола Српских сестара Епархије.

Последњих неколико година је Епископ Христофор покренуо акцију за окупљање растурених, уморних и изгубљених појединца нашег народа. Та акција се води под именом „аутрич“. Не само да се она води у нашој Епархији него је на последњем Црквенонародном сабору усвојена као акција целе наше Цркве на овом Континенту.

Жеља свештенства и народа из Канаде да лобију своју Епархију остварена је 1983. године. Тај посао није било лако водити и привести крају. Међутим, Епископ Христофор, прво као Епископ тога дела Епархије, а затим као администратор новостворене Епархије канадске дао је свој допринос у стварању и успешном почетку живота и рада Канадске Епархије.

За протеклих 25 година, делимично незапажено су пролазила настојања Епархије, њених Парохија или појединица да се помогне обнова или градња нових црквених објеката у Југославији. Навешћу само оне познатије. После земљотреса у Бањалучкој Епархији и Црногорској — приморској Митрополији помогнута је обнова ових пострадалих Епархија. Сакупљани су, такође, и прилози за Рашко — призренску епархију. Сакупљено је прилично средстава за подизање Спомен храма у Јасеновцу. Помаже се подизање нове Богословије у Манастиру Крки. Успешно су помагали, последњих година, велики пројекти: подизање зграде Богословског факултета у Београду и подизање Спомен Храма Светог Саве на Врачару. За Богословски факултет у нашој Епархији је сакупљено око долара 50.000,00, док је за Светосавски Храм прикупљено око долара 600.000,00. За многе пројекте прилози су слати преко Српског народног савеза, који је потпуно ангажовао у помагању црквених пројеката у Старом крају.

Поред великих успеха и достигнућа Епархије источноамеричке, до недавно и канадске за протеклих 25 година, ипак је остало још прилично тога што би требало елиминисати или исправити. Овде није место и време да се о томе говори. Оно што у овој години треба да урадимо је, да будемо захвални Богу и Светом Сави на оном што имамо и што смо остварили, молећи им се да нас и даље воде на овом трновитом путу овоземаљског живота.

УНИЈА И УНИЈАТИ

УНИЈАЋЕЊЕ БУГАРА

Гесло „Продор на исток“ (Drang nach Osten — тежња ка истоку) први су поставиле римске папе и доследно га спроводиле од леобе Цркве 1054. године па све до наших дана, ради се о верском „продору“ усмереном против православних, погрдно називаних језиком Латинске цркве „шизматичима“ тј. отпадницима, а и против такозваних православних дохалкидонаца — несторијеваца и монофизита. Тек доцније су наведено гесло прихватили и практиковали аустријски цареви, немачки императори и, недавно, суманути Фирер, додајући му само нову политичку и завојевачку димензију. Завојеваче су, по правилу, пратиле чете језуита које су често остајале у „шизматичким“ областима и после повлачења ратничких армија.

Било да се радило о папском духовном поробљавању, или аустријско — немачком политичком, или о комбинацији и једног и другог, на првом удару су се нашле православне земље или области балканских Словена. Историјски су те земље биле распарчане или раздвојене и вековима припадале Аустро — угарској монархији, Венецији, Француској или Турској царевини. Међутим, било под чијом влашћу да су се православни Словени налазили, нису могли да избегну духовни притисак Рима опседнутог идејом преобраћања „шизматика“ у „јединосасавајућу католичку веру“. Опробани пут и метод католичева био је и остао унија са Римом. Чини ми се да и данас под унијом, или сједињењем, латини подразумевају не уједињење него „присаједињење „Православне цркве Католичкој.

Ни једна наша област није била имуна или поштеђена ове напасти. У општу историју Цркве на нашем подручју су ушла само велика унијаћења православних: у Хрватској, Далмацији, Војводини... дакле, на територијама потчињених држава, у којим је католицизам био господствујућа вера. Мање су позната унијаћења на Истоку, изван домена католичке политичке власти. Не држећи се временског историјског редоследа, овога пута ћемо обратити пажњу на унијаћење Бугара и Македонаца на територији Турске царевине.

Црквени и национални покрет као предуслов и повод за унију

Са падом Истока под Турке, православље је било, бар привидно, уједињено под политичком влашћу Цариградске патријаршије. Бугарска самостална црква била је укинута 1394. год., а Српска црква је била потчињена Охридској архиепископији од 1459. до 1557. године. Релативно кратак предак за српски народ настао је обновом Пећке патријаршије 1557. год., са патријархом Макаријем Соколовићем на челу, који је прекинут бератом (указом) султана Мустафе III, а на основу синодалне представке цариградског патријарха Самуила 1766. год. Некако у исто време и охридски архиепископ, Грк, Арсеније се сам одриче самосталности Охридске архиепископије, подносећи молбу цариградском патријарху „да милостиво прими клир и паству под своју заштиту“. У оваквој ситуацији, врши се, с једне стране и с л а м и з а ц и ј а, а с друге, ј е л и н и з а ц и ј а (грцизирање) на широком подручју великог Османског царства. Турци дозвољавају отварање само грчких школа, а Грци инсистирају само на грчком језику у богослужењу. Прилике су тешке. У нашим крајевима, после друге сеобе Срба у Аустрију под Арсенијем четвртим, 1737. год. оне су постале готово неиздрживе. „Турче“ се читава хришћанске области са својим правцима. „Турчење“ је понекад и револт и протест против збивања у самој црквеној управи. Такав случај се десио у областима Меглен и Гора. Мегленски епископ Иларион је био смењен због тога што је отворено устао против укидања Охридске архиепископије. Прогоњен и од Турака и од Грка он тражи излаз у безизлазу: На сам дан Ускрса он са својом паством прелази у ислам. Дирљиве су речи последње ускршње беседе епископа Илариона: „... Да би избегли мучења и вешања и да би се спасао народ, саветујем вам да уклоните несрећу од наше епархије и примите мухамеданску веру. Нека је за ову велику несрећу учињену Христовој цркви пред Богом одговоран патријарх Самуило“.

Грци су имали у Турском царству посебан положај. БИли су велики тумачи турских султана, финансијери, посланици у оним државама (Влашка, Молдавија, Бесарабија), које су, по уговору са Турском имале право да на њиховим дворевима буду посланици хришћани. На Балкану се ширио грчки утицај, грчка писменост, грчко име, грчко богослужење, а, упоредо са тим и отпор и мржња словенских народа према свему што је грчко.

Из реакције према јелинизацији (грцизирању) семе национализма и националног поноса, поготово у осамнаестом веку, када је Турска преживљавала политичку кризу. На Балкану је интелектуална превласт Бугара била посебно истакнута. Они су у својим рукама имали чак и српски манастир Хиландар, који је дуго времена био центар бугарске културе и бугарске пропаганде. У Хиландару је монах Пајсије Самоковски почео 1758. год. да пише и 1762. год. је завршио прву бугарску историју. С друге стране, колико је био грчки културни утицај може да послужи чињеница да је ова прва бугарска историја написана на бугарском језику, али грчким словима. Од времена Пајсија се датира почетак црквеног покрета у Бугарској и Македонији и превласт Бугара над Србима у Светој Гори, особито у Хиландару. Крајем осамнаестог века Хиландар је потпуно грчки манастир! Стога није чудновато да је један други хиландарац, Бугарин, архимандрит Теодосије, родом из Дорјана, хиландарским новцем отворио 1820. год. бугарску штампарију у Солуну. Хиландар је дао Бугарима многе епископе, игумане и учитеље, па и првог егзарха, Јосифа I, поглавара самосталне (расколничке) Бугарске цркве. У Хиландару је никла мисао о самосталној Словенској цркви са црквенословенским језиком у богослужењу, насуспрот грчкој цркви и грчком језику, која се после изродила у бугарски егзархат.

Национално и црквено буђење Бугара потпомаже се и са стране. Руси су за бугарски национални покрет из славјанофилских и политичких разлога. Бугарски трговци (Палаузов и Тошкович) оснивају 1834. год. у Одеси „Настојатељство одеских Бугара“ и, углавном руским новцем отварају бугарске школе у Турској — Бугарској и Македонији. Слично друштво, као у Одеси, оснива се и у Букурешту, Београду и Цариграду. У Москви од 1858. год. Бугаре помаже „Словенски благотворитељни комитет“. У Београду се од 1834. до 1878. год. бесплатно штампају бугарски школски уџбеници. Није био мали утицај ових уџбеника на формирање и бугарашке свести Македонаца тога времена.

Покрет за словенску службу у Цркви ухватио је дубоке корене. Архимандрит Неофит из манастира Риле 1848. год. у самом Цариграду подиже Бугарску цркву око које се окупља „штаб“ који ради на бугарском црквеном и националном покрету. Већ 1853. год. Порта (влада у Цариграду) добија прве молбе да се у с л о в е н с к и м епархијама за епископе постављају Словени. Исте године је у Петроград молба Бугара да Руси укажу званичну подршку код султана и патријарха, за увођење словенског језика у богослужење. Међутим Турска је у овом спору — по лозинци: подели кауре да би њима лакше владао — на страни Грка. Руски посланик у Цариграду А.П. Бутељев је упорни заступник бугарске ствари. Године 1856. наговорени од Бугара, Македонци су отворено

устали против грчких владика и одрекли им сва плаћања. Тражили су од Патријаршије и њихово смењивање. Следеће 1857. год. Бугари су писмено тражили од Патријаршије у Цариграду обнављање бугарске патријаршије. Нешто доцније, 1858. год., бугарски епископи из Триова, Пловдива, Софије и Вилниана су, без сагласности Патријаршије, одржали сабор у Цариграду на коме је израђен план даљег дејствовања. У бугарско црквено питање се умешала и политика Енглеза, Аустрије и Руси. Сваки је од њих, користећи ситуацију, настојао да оствари и по неки свој политички циљ у Турској. Цариградска патријаршија је била у принципу противна увођењу словенског језика у богослужење, а још више начину на који су Бугари настојали да овај проблем реше. У Цркви је дошло до потпуне анархије. Католичка црквена пропаганда на Истоку је дошла до закључка да је напустити повољан тренутак да ступи у директно дејство да би се заваљене стране ујединиле под окриљем „јединоспасавајуће Католичке цркве“.

Католичке мисије у Турској и рад на унијаћењу

Папа Григорије XIII је још 1577. год. основао у Риму такозвани „Грчки колегијум“ за школовање православних ученика — Словена и Грка из Турске, који би по повратку у своје земље пронагнали католицизам и радили на унији. Пошто је успех пропагандиста школованих у „Грчком колегијуму“ био занемарљив, папа Григорије XV га је укинуо после стогодишњег постојања, и основао је „Друштво за пропаганду вере“ (пропаганда филе). У обраћању „шизматика“ у Турској, Рим је више напе полагао на своје монашке редове — језуите и франевце. Језуити (исусовци) су се први пут појавили у Турској 1609. год. Отворили су неколико школа преко којих су вршили своју пропаганду. Успех је изостао. Стога Рим у Турску шаље и монахе франевце из Босне и Хрватске, налажући се да ће они, знајући језик православних Словена у Турској, имати више успеха. Франевци су били под високом заштитом Аустрије. Међутим, због ратова између Турске и Аустрије, крајем XVII века франевци су протерани из Турске. Почетком осамнаестог века, заступањем аустријског посланика у Цариграду Етингена, језуити су (1709. год.) поново учврстили своје познице као вредни пропагатори католицизма и уније међу словенима у Турској, преко својих одлично организованих школа у Цариграду, Солуну и Битољу. Ништа ново. Као што смо видели, исти метод је примењиван и раније на другим местима, као припрема за доцнију унију. Сетимо се само Пољске пре Брестлитовске уније. Овога пута, у спору који је настао са Цариградском патријаршијом, римски пропагатори су се чврсто ухватили за најосетљивији проблем: словенски језик у богослужењу. Они

подржавају бугарска настојања. Бугари су нестрпљиви. Истина, њих подржавају Руси, али су Бугари свесни да је стварање самосталне Бугарске цркве и увођење словенске службе дуг процес и да им ту не може много помоћи руска подршка која, на крају крајева, рачуна са легалним, законским решењима. Стога су се Бугари одлучили да проблеме реше прихватајући унију са Римском црквом. Један од првих који је прешао на унију био је „прослављени славјанофил и русофил“ Драган Цанков, васпитаник језуитске школе. Први покушај уније се датира у 1860. годину, када је Цанков наговорио „Народно собрание“ да затражи заштиту својих права код римског папе, Лава IX, предајући му, преко папског викара Брунонија, молбу за прелазак Бугара и Македонаца у унију. Том приликом је у Католичкој цркви у Цариграду одржано и свечано „молествије“ на коме је служио јерменски унијатски епископ Хаеун. Постигнут успех ипак није био довољан католичкој пропаганди. требало је поставити и бугарског унијатског архиепископа. Драган Цанков је и то средно, користећи се француским послаником у Цариграду као посредником. Одвео је 1860. год. у Рим једног простог, необразованог и скоро немисленог калуђера Јосифа Соколског (по соколском манастиру тако названом). Папа Пије IX је овог „простог калуђера“ („симплекс фратер“) 8. априла 1861. год. посветио за унијатског архиепископа у Турској. Са Јосифом је унију примило још око две хиљаде бугарских трговаца, архимандрит Маркарије „Бугарин“, два свештеника и ђакон Рафаил Попов, доцнији унијатски бискуп, који су били у Јосифовој пратњи. Чудна је дала историја „архиепископа“ Јосифа. По повратку у Цариград, захваљујући зајиману аустријског и француског посланика, Јосиф бива потврђен султановим ферманом (заповешћу) од 9. јуна 1861. год. за архиепископа унијата у Турској. Само девет дана после тога (18. јуна 1861. г.) видимо Јосифа код цариградског патријарха. Покајнички пред његове ноге баца панатју и крст, које је добио у Риму, и моли опроштај. Преко руског посланства Јосиф је бродом отпутовао до Одесе, а олатије у Кијевонечерску лавру, где је 1879. године, као обичан монах и стогодишњи старац покајник, завршио свој живот. То о њему кажу бугарски и руски извори. Међутим, он је у латинске анале уврштен као мученик за католичку вјеру, кога су Руси „преваром украли и затворили у манастир у Кијеву“.

Године 1865. Рим је послао из Лавова у Цариград унијатског митрополита Јосифа Сембратовића, који је у католичкој цркви Св. Јована Златоуста хиротонисао Рафаила Попова за бугарског унијатског епископа са седиштем у Једрену.

И после закључене уније...

Ако се има у виду вековна приврженост Бугара православљу и њихова чврстина у православном опредељењу, да ли је наведена „унија“ била само добро срачунат политички трик и фарса да би се на брзину постигли други циљеви? Неки коментатори наведених догађаја су спремни да тако мисле и тако тврде. Наиме, када су Руси сазнали шта се десило са православним Бугарима настала је паника. Одмах су у Македонију послали свога посебног делегата Рачинског, а у Тракију Раковског, са задатком да се провери и испита ситуација и Петрограду даду хитни предлози за уништење уније. Познато је да су, у веома кратком времену после тога, Руси нудили Бугарима све што су тражили. Бугари су добили и самосталну Бугарску цркву, „егзархат“ 1872. год, истина расколничку, јер је Цариград није признавао. Добили су и Бугарску кнежевину проширену Источном Румелијом. „Егзархат“ је постао привлачна снага свих оних којима је давнашња жеља била ослобођење од Грка, увођење словенске службе Божије у словенске цркве и довођење словенских епископа на владичанске катедре. Унијати су се вратили својој матичној цркви. Чак и унија која је закључена у Македонији, у граду Кукушу, код Солуна 1859. године, преко које су се идејно потхрањивали и преостали унијати у Бугарској и успели да се одрже до наших дана, спласнула је пред изазовом нове стварности — од једних оспораване и кућене, а од других хвалене — бугарског „егзархата“.

Јован Олбина

Дрвена црква Светога Николе у селу
Елени, код Сопота, 18. век

Теорија биолошких неједначина или

КАКО СЕ МОЖЕ ДОЖИВЕТИ СВЕВИШЊИ

Пише:

Проф. др Милорад Д. Велисављевић

Нешто више о великим проналасцима у медицини и техници као и у другим научним областима. Почећемо са најсентиментнијим на изглед, проналасцима људског ума, још од најранијих људских битисања, односно од појаве човека у алувијуму.

Проналасци људског ума

Проналазак ватре

У прве проналаске свакако спада коришћење камена прво грубог а касније обрађиваног (неолитик око 1.000.000 г. пре Хр. у квартару односно дилувијуму и скупљању плодова, затим лова и риболова и око 240 хиљаде пре Хр. откриће ватре.

Проналазак ватре није проналазак само у социјалном па и у економском погледу од значаја, јер се примитиван човек могао настанити и у хладним пределима, него и те како од великог значаја са тачке гледишта биолошких неједначина, и то више струку. Могућност изазивања пожара „из несмотрености“ (или и намерно) доводи и данас, као и тада до непроцењиве штете у односу „на уложен труд“. С друге стране кувањем односно печењем хране, примитиван човек је „несвесно“ самог себе лишавао толико неопходних витамина, који су термолабилни (С, Р и В група).

Док су у већини случајева проналасци позитивни, тј. далеко превазилазе „уложен труд“ овде је испољена сва негативност у погледу потхрањености витаминима.

Проналазак ватре има с друге стране и веома велику позитивност у омогућавању преживљавања и у северним, најхладнијим и у зимском периоду незамисливо ниских температура, које би иначе довеле до најтежих оштећења (промрзлина и слично) па чак и до смрти.

Кувана и печена храна је биолошки лакше сварљива али и биолошки постала је мање вредна. Могле су настати а сигурно је да су и настајале најтеже хиповитаминозе, па чак и летални исходи (скорбут и др.), што све може да се обухвати појмом биолошке неједначине. Рачуна се да је у то време у Европи тј. негде око 60000 год. пре Хр. прешао примитиван човек са лова и риболова на обраду земље у средини каменог доба. На 8000 г. пре Хр. у Европи је тада било свега неколико хиљада становника. Употреба ватре била је увелико осигурана.

Интересантно је да се од бројних научника говори и пише о прастаром монотеизму. Египатске пирамиде односно гробнице указују да је у доба 3900 г. пре Хр. постојало веровање у загробни живот. Ово је дошло до врхунаца у жртвовању целокупне краљеве послуге након смрти краља, као на пр. у централној Азији (запљивање у гробницу краљева послуге). Египћани до 3000 г. пре Хр. знају за више богова, које представљају и са животињским главама. Постепено се развија идеја о универзалним боговима (АТУМ). Око 3000 г. у Европи су тајене домаће животиње, свиња и коза. Око 2900 г. пре Хр. појављују се египатски хијероглифи, али о томе у следећем поглављу о проналаску азбуке.

Проналазак азбуке

Рекли смо да су Египћани писали хијероглифским писмом, Сумерци односно Асирци и Вавилонци клинастим писмом а Феничани су створили азбуку, састављену од слова односно од 100 знакова. То је била азбука, која је била нека средина између египатских хијероглифа и старог сумерског писма, настала од 2000 - 1700. г. пре Христа.

Египатски хијероглифи који су се појавили око 2900 г. пре Хр. служили су за писање текстова већином религиозне природе. Све до 450 г. пре Хр. хијероглифи представљају насупрот гласовном писму стално променљив облик употребе. Писмо на папирима није хијероглифско него нијератичко а развило се из скраћеног хијероглифског писма. Писани су црном али и црвеним. Папируси су израђивани из срчике биљке папируса. Нијератично писмо (ператикос гр. свештенички; који се тиче светих обреда). Нијератично писмо је врста курзивног писма старих Египћана, којим су се служили у рукописима, повељама, писмима и др. Ово се писмо разликује од тзв. демотичног писма (демотикос гр. народни) који припада народу, народни, наклоњен народу. Један од најстаријих литературних сведочанстава датира око 2700 г. пре Хр. и носи назив Папирус Птахотепа. Познат је и тзв. Еберсов папирус (назван по египтологу Џорџу Еберсу (George Eberth) који га је нашао и 1875. г. описао и обрадио. То је тзв. „Књига о припремању лекова за све болести“. Документ је комплетно дело, које се састоји од 108 нијератичких стубаца. Рецензи су уређени према болестима. У Египту се око 2720 г. пре Хр. прешло са испирања злата на копање руде злата, а око 2600 г. дошло је до подела календара на месеце.

СВЕТИ САВА СМЕТА УЧИТЕЉУ ИЗ КИЈЕВА КОД БАТОЧИНЕ!

Векови, који нас раздвајају од времена у коме је живео Свети Сава, нису нимало умањили његов историјски значај, па ни ово наше у коме живимо, крећемо се и јесмо. Напротив! Лик Светог Саве је давно прешао границу земље и народа у коме је поникао и оставио дубоког трага у култури и предању суседних па и удаљених народа. Све оно што је најљепше у нашој прошлости рађено је и урађено у светосавском духу. Са оним што је учињено по примеру Светог Саве ми се се поносимо и, у овом нашем XX веку, излазимо светла образа пред културне народе света. Зато је тешко говорити и појединачно истинати у чему је Свети Сава већи и на ком пољу рада изазива веће дивљење. А његова делатност је многу-струка: као државотворац са њим се губе племенска, покрајинска и локална обележја, и све то прераста у једну моћну заједницу — државу — која ће с успехом оловевати свим перипетијама и искушењима у тешким и судбоносним данима народне историје;

... као црквени организатор — јер је успео да издејствује Српској цркви потпуну самосталност;

... као први просветитељ — јер зна вредност просвете и моћ културе и зна да то може донети добра његовом народу;

... као књижевник, јер су његови епоси основ и темељ нашој књижевности и путоказ народној поезији;

... као творац српске уметности која је, не само што је била најбоља на Балкану, утицала и на уметност и уметнички покрет у суседним земљама;

... као прва дипломатска личност, који својим дипломатским утицајем отклања од земље један опасан спољни рат... итд.

Када је 1979. године академик Павле Савић, председник Српске академије наука и уметности, отворио научни скуп посвећен 800 — годишњици рођења Светог Саве, он је, поздрављајући присутне учеснике, између осталог, рекао да је Свети Сава „рано ушао у свест широких народних маса, постао њихов тумач и заступник и један од најпопуларнијих јунака предања. У критичним ситуацијама петвековног ропства нашега народа Свети Сава се понетовице са њим, постао отелотворење његовог јединства у борби за слободу. Није случајно спаљивање Савиних моштију као репресалија против устанка Срба у Банату у XVI веку. Савин лик је прешао границу земље и народа у коме је поникао и оставио је трага у култури и предању суседних, па и удаљених народа...”

На истоме скупу, у својој поздравној речи академик Вељко Гортан, потпредседник Југославенске академије знаности и уметности, рекао је:

„У име Југославенске академије знаности и уметности најсрдљивије поздрављам овај скуп посвећен великом сину српског народа, једном од твораца његове феудалне државе, оснивачу самосталне Српске цркве и зачетнику феудалног периода старе српске књижевности, св. Сави, сину Немањину.“

О њему се много писало, његова је многострана дјелатност била предметом вриједних проучавања, по то се још увијек може допунјавати било на основу нових историјских извора, било пенетрацијом с нових аспеката.

Увјерен сам да ће овај знанствени скуп еминентних стручњака дати нове, вриједне резултате и још потпуније освјетлити лик српског просветитеља који је ушао и у легенду и који у нашој данашњој социјалистичкој Југославији заслужује да буде проучаван с дубоким поштовањем и дужним пијететом.

Желим овом знанственом скупу успјешан и плодоносан рад.“

Овако о Св. Сави мисле и говоре људи од књиге и пера који се баве науком.

А како мисли учитељ из Кијева код Баточине!

Из приписаног извештаја свештеника Дејана Павловића, пароха кијевског, сазнајемо да је ове године учитељ Љубодраг Глишић из Кијева, забрањено и запретио деци да не сме ниједно да оде у цркву на Светог Саву! Зато „ове године из Кијева није решитовало ни једно дете и поред мога залагања; ишао сам од куће до куће позивајући родитеље да доведу децу у цркву. Сви су имали један одговор: не смемо од учитеља јер је учитељ Љубодраг Глишић забрањено деци да иду у цркву! Рекао сам им; па људи погледајте шта каже члан 174 Устава СФРЈ! Они би ми одговорили: јесте оче, али учитељ с мању је оцене у школи због тога“, каже се у овогодишњем светосавском извештају надлежног пароха кијевског о. Дејана Павловића.

Коментар није потребан, већ само констатација: некада је Сина — наша снала Св. Саву, а сада то исто Св. Сава доживљава али, на жалост, од своје духовне деце! И док Словенија слави Божић и преко телевизије — дотле у Србији, учитељ из Кијева код Баточине, ове 1988. године, забрањује и прети крштењу — светосавској деци верујућих родитеља, и то за време школског распуста, да прославе свог првог Учитеља и Просветитеља!

ВЕСТИ ИЗ ПРАВОСЛАВНОГ СВЕТА

ВЕРА НА ТВ У СССР-У

Митрополит ростовски Владимир, патријаршки егзарх за Западну европу (Московска патријаршија), изјавио је, приликом своје јануарске посете Паризу, да се на совјетској телевизији припрема увођење једне нове серије ТВ емисија у вези са религијом. Реч је о емисијама из тзв. врсте „За округлим столом“, које ће се емитовати једном недељно, а у којима ће поред социолога, историчара (марксиста) учествовати и верници, заједно са својим епископима и свештеницима. Серија ових разговора ће бити емитована на читавој територији СССР-а, а у разговорима ће бити речи о: вери и неверју, о вредности људске личности, о животу и смрти, о грађанским правима и дужностима (укључујући ту и права и дужности свих верских заједница у СССР-у). (СОП бр. 125/II 1988.).

Годишњи семинар посвећен Православљу на екуменском институту у Босе-у (Швајцарска)

У времену од 28. марта до 10. априла о.г. Екуменски институт Светског савета цркава у Босе-у (крај Женева), организовао је свој редовни годишњи семинар посвећен Православљу. Традиција је да се ови семинари сваке године одржавају током две последње седмице пред Ускрс, да би се учесници упознали и са богослужбеним животом Православне цркве. На овогодишњем семинару су обрађене следеће теме: **Лакална и универзална димензија Цркве** (Кирил Арђенти), — **Обожње човека према православној антропологији и духовности и социјална етика** (Георгиос Манцаридис), — **Првенство и колегијалност у Цркви** (Митрополит Дамаскинос), — **Богословље Светог Духа и екуменска визија јединства** (Јон Бриа), — **Тајна Пресвете Богородице као Тајна Цркве** (Генадиос Лимуриос), — **Црква и држава у историји православља** (Тодор Сабев), — **Православна визија правде и једнакости, и православље и екуменски дијалог** (Грегориос Ларенцакиос), — **Православље и ЦОЕ** (Георгиос Цецес) и — **Духовност дохалкидонских цркава** (Тени Симониан). Током Страсне седмице, као и на сам Васкрс, учесници су имали прилике да присуствују и учествују на богослужењима, којима су претходила следећа предавања: — **Општи увод у литургијски живот православља и православну духовну музику** (Андреј Лоски) — **Улога и значај иконе** (Кирил Арђенти) и — **Богослужење страсне седмице** (Хеики Хутунен). (СОП 126/III 1988.)

ОБНОВА ТОЛГСКОГ МАНАСТИРА

ДОКАЗ НОВОГ ОДНОСА ДРЖАВЕ ПРЕМА ЦРКВИ У СССР-У?

Правни положај цркве у СССР-у је регулисан Основним законом „О верским удружењима“, од 8. априла 1929. године. Овим законом, поред свих осталих ограничења, „верским удружењима“ је, између осталог, забрањено и да „... организују санаторије и указују било какву лекарску помоћ.“ Под „верским удружењем“ се подразумева свака легално пријављена и „регистрована“ црквена заједница. Овај закон је још увек на снази. Међутим, недавно је цркви враћен Толгски манастир Божије Матере с тим да га обнови и насели монахињама, првенствено са медицинском предспремом. Оне ће као болничарке у Старачком дому, који ће бити отворен при манастиру, зарађивати свој насушни хлеб вежбајући се у смирењу и хришћанској љубави према ближњему. До недавно се није могло овако нешто ни замислити: да се отвори манастир и да му се да могућност харитативне, односно социјалне делатности.

У новинама „Совјетска Русија“ од 9. јануара ове године, Ј. Никитина из Јарославља је написала веома топао чланак о обнови Толгског манастира. Из њеног интервјуа са секретаром Обласног комитета Н. В. Гусевом, може се назрети са каквим циљем совјетске власти данас предају цркви порушене и запуштене манастире: „Манастир смо предали цркви да бисмо сачували уникални споменик отаџбинске историје и архитектуре. Такве проблеме можемо и морамо заједнички да решавамо.“

Онај који је имао прилику да обиђе бар неке од запуштених и разрушених цркава и манастира може, донекле, да разуме нови дух и нови однос према њима. Седам деценија се само руши и развучи. Остале су стравичне контуре, које опомињу и прете. С друге стране, у последње време је пробуджена свест о властитој величини културне прошлости. Посматрајући рушевине, душу савременог руског човека обузимају два веома јака чувства: Понос и гордост, који потискује — стид, јер „мрзост пустоши стоји на мјесту светоме“ (Мт. 24:15). Оно што држава нити хоће да обнови нити за то има средстава, даје цркви. Црква и православни народ ће то сигурно обновити. То данас доказује Данилов манастир у Москви. Од недавног ругла и срамоте, то је данас архитектонски украс Москве, а понос руске патријаршије. Тако ће засијати и Соловецки манастир и Толгски манастир Божије Матере. И један и други ће обнављати иста екипа грађевинара, која је стекла богато искуство на рестаурацији Данилова

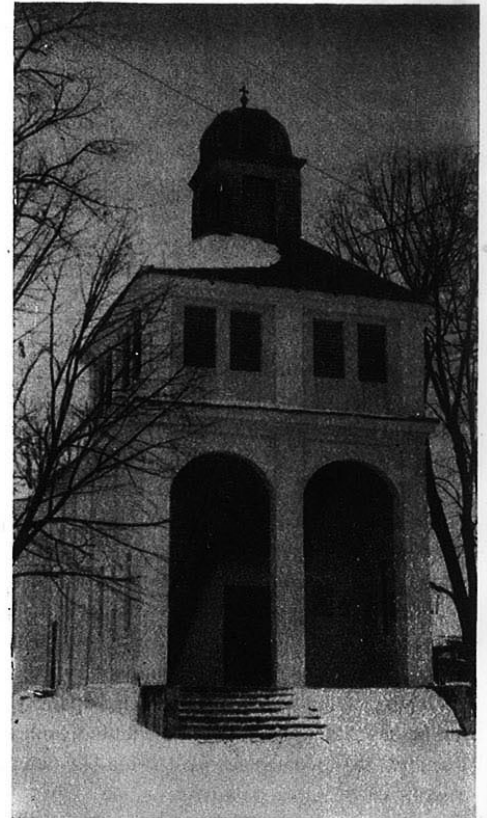
према проценама, трошкови обнове Толгског манастира ће износити око 20 милиона рубаља (око 30 милиона долара), што показује обим разарања и наговештава да ће радови трајати дуже времена. Црква рачуна искључиво на прилоге својих верних, широм Русије. При одељењу Народне банке у Јарослављу је отворен рачун на који ће се ови прилози уплаћивати. Локалне власти су наговестиле могућност помоћи у грађевинском материјалу.

Толгски манастир има богату историју прошлости. Основан је 1314. г. на ушћу реке Толге у Волгу, недалеко од Јарославља. Растао је и духовно напредовао под окриљем и благословом Тројице — Сергијеве лавре. Као и Лавра, одликовао се својим истакнутим родољубљем. Исто као и Тројице — Сергијева лавра, био је духовни подстрекач борбе против Татара, која је завршена победом Димитрија Донског на Куликовом пољу 1380. године. У „смутном времену“, после смрти Ивана Грозног, латински „интервенционисти“, Пољаци, подстицани од римског папе, заузели су 1610. год. чак и Москву. У њене велелепне храмове су увели латинске мисе и попове. Влада је успела да избегне у Јарослављу. Толгски манастир се и овог пута јавља као инспиратор народног устанка. Устаници су под вођством Мињина и Пожарског и благословом манастира, 1612. год. кренули из Јарославља и ослободили Москву од латинских напасника. У борбама су и монаси и монахиње били активни учесници, не само као саветници и молитвеници, него као борци и болничари. И у отаџбинском рату против Наполеона 1812. године су се руске монахиње истицале као пожртвоване болничарке у првим борбеним линијама. Исти је случај био и у Првом светском рату. Према томе, монахиње болничарке и милосрдне сестре није никаква новост у Руској православној цркви. Сестре обновљеног Толгског манастира ће само продужити накратко прекинуту традицију свога специфичног служења Богу и ближњему у будућем Старачком дому при своме манастиру.

Толгски манастир, окружен кедровом шумом коју је у 16. в. засадио Иван Грозни, је јединствен архитектонски споменик. Некада је био чувен по својој преписивачкој и иконописној школи. Од богате библиотеке није ништа остало. Чудотворна икона „Толгске Божије Матере“ из 1655. г. за коју кажу да је „бисер руске иконографије“, чува се у јарославском уметничком музеју.

У манастиру је сахрањен генерал Николај Тучков, један од хероја из ослободилачког рата против Наполеона из 1812. год., који је до те мере одушевио Л.Н. Толстоја да је према њему саздао лик Андреја Волконског, хероја у роману „Рат и мир“.

Наше је да се радујемо и молимо, без много умовања. Јер „Расију умом не можеш схватити. — Русију умом не можеш схватити.

Црква Покрова Пресвете Богородице у Реснику

Наши храмови

ЦРКВА ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ У РЕСНИКУ

Црква „Покрова Пресвете Богородице у Реснику“ сазидаана је 1889. г. за време тадашњег пароха ресничког свештеника Мијаила М. Срећковића, родом из В. Крчмара, срез лепенички. Пре него што је храм подигнут парохија ресничка је била у саставу манастира Грнчарице, који је био удаљен од парохије два сата хода.

Црква је зидаана за владавине краља Милана Обреновића, а под јуриздикцијом Његовог Преосвештенства епископа жичког Саве.

Идеја око подизања храма у Реснику покренута је на Младенце 1888. године. После Свете литургије свештеник Мијаило је објаснио народу потребу за подизањем храма у Реснику. Предложио је народу да се одмах почне са прикупљањем прилога и изабере Управа која ће руководити радовима. Народ је једногласно пристао и изабрао управу са свештеником на челу.

Главни покретачи, који су ушли и у управу, били су: свештеник Мијаило М. Срећковић, Живан Манојловић, Илија Матејић, Иван Весић, Павле Несторовић и Милан Рајковић, сви из Ресника.

Темељ цркве постављен је већ у мају месецу а освешћен је од стране протојереја Животе из Крагујевца.

Земљиште на коме је црква подигнута припадало је општини ресничкој. Тадашњи председник општине Илија Несторовић поделио плац и одвојио порту од општинеког имања.

До освешћења темеља цркве прилози су ишли споро. После освешћења народ је прилагао и помагао изградњу која је текла врло брзо, а чији је предрачун износио 400 луката.

Као већи приложници помињу се: Јевта Симић који је поклонио сав камен потребан за изградњу; Танастије Миловановић, трговац из Крагујевца, поклонио је часну трапезу и патосе за целу цркву; Милија Радивојевић из Ресника, једно мање звоно; Јовица Павловић, такође из Ресника, једно мање звоно.

Гранитељи су били: Сима и Панга родом из Параћина.

Црква је пропала на дан 1. октобра 1889. године; тадашњи владика Сава није могао доћи на освешћење, већ је послао апостолу.

Тадашња парохија ресничка састојала се из села: Ресника, Н. Милановца, Милатовца, Цветојевца и Војновца.

Свештеници парохије ресничке, по реду, били су: Никола Филиповић, Глиша Вујадиновић, јеромонах Димитрије, духовник ман. Гринчарице, Никола Стевановић, Светозар Весовић, Мијаило Срећковић, чијом заслугом и подигнута црква у Реснику. На парохији ресничкој остао је до 1894. г. када прелази на парохију петровачку са седиштем у Крагујевцу. Исте 1894. на парохију ресничку долази Новак Ристовић који следеће 1895. подиже црквену кућу.

Године 1897. августа 25. епископ жички Сава Дечанин извршио је освешћење храма ресничког, затим цркву у Сипићу и положио камен темељац за цркву бањевачку.

За време I светског рата црква у Реснику је била доста општењена.

Године 1925. црква у Реснику добила је два велика звона. Једно је дар Борисава Селешића из Ресника, а друго је поклонила Даринка ул. Милутина Крстића, такође из Ресника. После ових прилога црквена управа је одлучила за подигне звонару јер није имала где да постави звона. Зато је народ са свештеником Новаком Ристовићем изабрао одбор за сакупљање прилога и подигао 1925. године звонару која је постављена уз цркву. Крст на звонари и громобран поклонио је Нићифор Микић из Ресника.

Године 1936. издвојен је Цветојевац и прилози корманској парохији.

Марта 1927. г. за пароха ресничког постављен је свештеник Гихомир Стојановић, родом из М. Крчмара, који на овој дужности остаје све до 1960. године.

Године 1954. извршена је генерална обнова цркве ресничке и сва порта ограђена је новом дрвеном оградом.

Од 1960 - 1961. године парохију ресничку опсеђује пароха малокрчмарски свештеник Милован Стевановић, а од 1961 - 1962. пароха сипићки свештеник Прока Проклић, који је 12. маја 1962. г. по одлуци епископа Валеријана постављен за пароха ресничког.

Године 1969. за пароха ресничког долази свештеник Мирослав Марковић, родом из Жировнице и на истој остаје до 29. септембра 1972. г. када прелази за пароха леснировачког, а за пароха ресничког долази свештеник Мирослав Исаиловић, који је и сада на парохији ресничкој. За ово време црква је генерално обновљена, порта ограђена и доведена вода у црквену порту са сеоског водовода.

(Из Летописа цркве ресничке)

АКО ГОСПОД ХТЕДНЕ ЖИВИЋЕМО И УЧИНИЋЕМО ОВО

24. април — Недеља Мироносна

КРАГУЈЕВАЦ — Архијерејска литургија у храму Св. Мироносна на Варошком гробљу у 9 часова пре подне;

1. мај — Недеља о раслабљеном

МОНАСТИР НИКОЉЕ, код Доње Шаторије — Велико освешћење обновљене манастирске цркве, а потом архијерејска литургија, у 8 часова пре подне;

6. мај — ЂУРЂЕВДАН

КРАГУЈЕВАЦ — Архијерејска литургија у Саборној цркви у 9 часова пре подне;

22. мај — Недеља Св. Отаца — Пренос моштију Светога Николе

МОНАСТИР ДРАЧА — Архијерејска литургија у 8,30 пре подне;

29. мај — Први дан ДУХОВА

КРАГУЈЕВАЦ — Архијерејска литургија у Саборној цркви у 8 часова пре подне;

30. мај — Други дан ДУХОВА

КРАГУЈЕВАЦ — Архијерејска литургија у Старој крагујевачкој цркви у 8,30 пре подне;

31. мај — Трећи дан ДУХОВА

ЈУНКОВАЦ, код Лазареваца — Архијерејска литургија у 8 часова пре подне;

3. јун — Св. цар Константин и Јелена

НАТАЛИНИЦИ — Архијерејска литургија у 8 часова пре подне;

5. јун — Недеља Свих Светих

ДОЊИ КРЧИН — Архијерејска литургија у 8 часова пре подне;

12. јул — ПЕТРОВДАН

МОНАСТИР РАЈЕТИНАЦ — Архијерејска литургија у 8 часова пре подне;

17. јул — Недеља

БАГРДАН — Освећење новог зида живониса и архијерејска литургија у 8 часова пре подне;

24. јул — Недеља

ЦЕРОВАЦ — Архијерејска литургија у 8 часова пре подне;

31. јул — Недеља Св. Отаца

МОНАСТИР ДИВОСТИН — Архијерејска литургија у 8,30 пре подне.

ГОДИНА X
56 (3) 1988.

издаје Српска православна епархија шумадијска.

Издаје шест пута годишње.

Уређује одбор. Главни и одговорни уредник:

Драгослав Степковић

Уредништво и администрација

„Каленић“, Маршала Тита 67,
34000 Крагујевац
Телефон: 034/32-642

Текући рачун: „Каленић“
издавачка установа Епархије
шумадијске. Број жиро-рачуна:
61700-620-16-80691-14-62-00684-1
Број левгизног рачуна: 12-62-25641-1
Југобанка — Крагујевац

Штампа: „ВБ ОФСЕТ“, Бачки Јарак
М. Стојановића 8

Тираж: 12.000 примерака

Цена: 400,00 динара примерак

Годишња претплата 2.400,00 д, а за
иностраниство: 15 ам. долара.